

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 380

Unia Europejska w 10 lat po największym rozszerzeniu

Redaktorzy naukowi
Ewa Pancer-Cybulska
Ewa Szostak

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redaktor Wydawnictwa: Teresa Zielińska
Redaktor techniczny i korektor: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Adam Dębski
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronach internetowych Wydawnictwa
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-439-4

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:
EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp.....	11
------------	----

Część 1. Procesy rozwojowe krajów i regionów Europy – konwergencja czy dywergencja?

Jan Borowiec: Konwergencja regionalna w Unii Europejskiej.....	15
Leszek Cybulski: Dywergencja rozwoju regionalnego w krajach UE po 2000 roku a polityka spójności.....	26
Zofia Hasińska: Regionalne zróżnicowanie zmian zatrudnienia w Polsce w okresie integracji europejskiej	39
Jarosław M. Nazarczuk: Kryzys gospodarczy a zróżnicowanie regionalne w UE.....	50
Pasquale Tridico: Ten years after the accession of Central and Eastern Europe countries in the EU: evaluation in comparison to the transition in former Soviet Republic.....	60
Zhanna Tsaurkubule, Alevtina Vishnevskaja: Some aspects of economic development of the Latvian market during 10 years of its membership in the European Union.....	82
Dilara Usmanova: Enhancement of the methodological and systematic founda- tion for monitoring socio-economic developments in Latvian regions..	94
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Zmiany poziomu rozwoju społecz- no-ekonomicznego powiatów w Polsce a pozyskiwanie środków z UE....	102

Część 2. Polityka spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej jako narzędzie rozwoju Unii Europejskiej

---

Wojciech Bożek: Znaczenie i wysokość środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej jako kategorii środków publicznych.....	117
Krystian Heffner, Piotr Gibas: Polityka spójności UE a obszary funkcyjnal- ne centrów regionalnych w Polsce.....	127
Natalia Konopińska: Polityka spójności a obszary górskie na przykładzie programu „Alpine Space”.....	139
Joanna Kudelko: Nowy model europejskiej polityki spójności i jego możli- we konsekwencje dla rozwoju społeczno-gospodarczego w Polsce.....	150
Marek Pieniążek, Dominika Rogalińska: Statystyka publiczna w procesie monitorowania wymiaru terytorialnego polityki spójności	158

Magdalena Pronobis: Fundusze strukturalne w roli kapitału wysokiego ryzyka: skala i przesłanki interwencji.....	166
--	-----

Część 3. Beneficjenci polityki spójności

Adam A. Ambroziak: Prawne i ekonomiczne aspekty pomocy regionalnej w Polsce po akcesji do UE.....	177
Maria Bucka: Rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w okresie realizacji polityki spójności w 2007-2013	189
Barbara Kryk: Rozwój przedsiębiorczości kobiet w Polsce jako wyraz realizacji unijnej polityki równości	197
Paweł Mańczyk: Opodatkowanie pomocy finansowej z Funduszu Spójności	207
Beata Skubiak: Czy fundusze strukturalne rozwijają województwo zachodniopomorskie?.....	215
Justyna Socińska: Rola i znaczenie Programu Leader w rozwoju obszarów wiejskich w latach 2007-2013 na przykładzie województwa opolskiego ..	225
Piotr Szamrowski, Adam Pawlewicz: Praktyczne aspekty wdrażania podejścia Leader na przykładzie Lokalnych Grup Działania i Lokalnych Grup Rybackich funkcjonujących w województwie warmińsko-mazurskim.....	233
Katarzyna Tracz-Krupa: Analiza wpływu Europejskiego Funduszu Społecznego na rozwój zasobów ludzkich w Polsce	245
Anna Tutak: Zmiany w podejściu do świadczenia usług szkoleniowych w ramach EFS w latach 2004-2013	256
Magdalena Wojarska, Izabela Zabielska: Samorząd lokalny jako beneficjent funduszy unijnych (na przykładzie gmin województwa warmińsko-mazurskiego)	266

Część 4. Wiedza i innowacje a polityka spójności Unii Europejskiej

---

Małgorzata Dziembala: Wspieranie inteligentnych specjalizacji regionów w Unii Europejskiej w warunkach globalizacji	279
Dorota Kwiatkowska-Ciotucha: Programy rozwojowe uczelni szansą wzbogacenia oferty i podniesienia jakości kształcenia w polskich szkołach wyższych	289
Dorota Murzyn: Innowacyjność w polityce spójności Unii Europejskiej.....	301
Aleksandra Nowakowska: Inteligentne specjalizacje regionalne – nowa idea i wyzwanie dla polityki regionalnej	310
Agata Surówka: Innowacyjność województw Polski Wschodniej na tle kraju	319

Nataliya Tyuleneva, Anastasia Lisnyak: Social and economic development of regions based on cluster programs: European and Russian experience .	327
Monika Zadrożniak: Wyrównywanie szans edukacyjnych w ramach polityki spójności jako kierunek poprawy jakości życia mieszkańców obszarów wiejskich w Polsce	334

Część 5. Problemy rozwoju regionalnego

Bernadeta Baran: Terytorialne odniesienie działań rozwojowych w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego	345
Aranka Ignasiak-Szulc, Ireneusz Jaźwiński: Pozycja ustrojowa samorządu województwa w kontekście jego roli w polityce rozwoju w Polsce	356
Łukasz Olipra: Dostępność usług transportu lotniczego jako czynnik lokalizacji inwestycji zagranicznych na Dolnym Śląsku.....	368
Ewa Pancer-Cybulska: Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej (EUWT) w pakiecie legislacyjnym na okres programowania 2014-2020	383
Ewa Szostak: Umowa Partnerstwa a Regionalny Program Operacyjny dla Dolnego Śląska na lata 2014-2020	394
Paweł Wacek: Rozwój gospodarczy a systemy transportowe regionów Polski.....	406
Alicja Zakrzewska-Półtorak: Wybrane aspekty rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego województwa dolnośląskiego po wejściu do Unii Europejskiej.....	416

Część 6. Rozwój społeczno-gospodarczy w Europie i problemy integracji

---

Iwo Augustyński: Struktura zadłużenia firm polskich na tle wybranych krajów europejskich na tle kryzysu z 2008 roku	429
Tetiana Girchenko: Formation of competitiveness of Ukrainian banks under the influence of foreign capital	443
Zbigniew Jurczyk, Barbara Majewska-Jurczyk: Model ochrony konsumentów w Unii Europejskiej	453
Danuta Kabat-Rudnicka: Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego RP w kluczowych kwestiach integracji europejskiej. Uwagi na marginesie polskiego członkostwa w Unii Europejskiej	465
Lidia Kłos: Rzeczowy wymiar polityki spójności w rozwoju branży wodno-kanalizacyjnej w Polsce	472
Zbigniew Mikołajewicz: Bezpieczeństwo energetyczne w polityce spójności Unii Europejskiej	481

Danuta Milaszewicz: Jakość rządzenia a rozwój społeczno-gospodarczy w krajach UE	491
Anna Nowak, Katarzyna Domańska: Konkurencyjność rolnictwa Polski Wschodniej w aspekcie zrównoważonego rozwoju.....	501
Zhanna Tsaurkubule: Improving social policy of Latvia as a factor of sustainable development of the state.....	510
Grażyna Węgrzyn: Zmiany strukturalne na rynku pracy – modernizacja czy stagnacja?	525

Summaries

Jan Borowiec: Regional convergence in the European Union	25
Leszek Cybulski: Divergence of regional development in the EU after 2000 and Cohesion Policy.....	38
Zofia Hasińska: Regional differentiation of changes in employment in Poland in the period of EU integration.....	49
Jarosław M. Nazarczuk: Economic crisis and regional inequalities in the European Union.....	59
Pasquale Tridico: Dziesięć lat po przystąpieniu krajów centralnej i wschodniej Europy do Unii Europejskiej: porównanie z przemianami w byłym Związku Radzieckim	81
Zhanna Tsaurkubule, Alevtina Vishnevskaja: Wybrane aspekty rozwoju ekonomicznego rynku Łotwy w ciągu dziesięciu lat jej członkostwa w Unii Europejskiej.....	93
Dilara Usmanova: Udoskonalanie metodologicznej i systematycznej organizacji monitorowania rozwoju społeczno-ekonomicznego regionów łotewskich.....	101
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Districts changes in the socio-economic development level in Poland and obtaining EU funds.....	113
Wojciech Bożek: Significance and amount of funds from the budget of the European Union as a category of public resources.....	126
Krystian Heffner, Piotr Gibas: EU cohesion policy and functional areas of regional centres in Poland	135
Natalia Konopińska: “Alpine Space Programme” as an example of implementation of cohesion policy in mountain areas	149
Joanna Kudelko: New model of the European cohesion policy and its implications for social and economic development in Poland.....	157
Marek Pieniążek, Dominika Rogalińska: Public statistics in the process of monitoring of territorial dimension of cohesion policy.....	165
Magdalena Pronobis: Structural funds as venture capital: scale and conditions for intervention.....	174

Adam A. Ambroziak: Legal and economic aspects of regional state aid in Poland after the accession to the EU	188
Maria Bucka: Development of small and medium-sized enterprises during the implementation of cohesion policy in 2007-2013	196
Barbara Kryk: Development of women's entrepreneurship in Poland as a form of EU policy implementation of gender equality and employment ...	206
Paweł Mańczyk: Taxation of the financial assistance from the Cohesion Fund	214
Beata Skubiak: Do the structural funds develop Western Pomerania?	224
Justyna Socińska: Role and importance of Leader in the development of rural areas in 2007-2013 on the example of the Opole Voivodeship	232
Piotr Szamrowski, Adam Pawlewicz: The practical aspects of the implementation of the LEADER approach on the example of the LAGs and Fisheries Local Action Groups operating in the Warmia and Mazury Voivodeship	243
Katarzyna Tracz-Krupa: Analysis of the European Social Fund impact on the human resource development in Poland	255
Anna Tutak: Changes in approach to training programs conducted under Europejski Fundusz Społeczny fund in years 2004-2013	264
Magdalena Wojarska, Izabela Zabielska: Local government as a beneficiary of EU funds (on the example of the municipalities of the Warmia and Mazury Voivodeship)	275
Małgorzata Dziembala: Supporting of smart specialization of regions in the European Union in a globalized market	288
Dorota Kwiatkowska-Ciotucha: Development programs of universities as an opportunity for developing educational offer and improving the quality of teaching at Polish universities	300
Dorota Murzyn: Innovativeness in EU cohesion policy	309
Aleksandra Nowakowska: Regional smart specializations – a new idea and a challenge for regional policy	318
Agata Surówka: Innovativeness of Eastern Poland voivodeships compared with other regions	326
Nataliya Tyuleneva, Anastasia Lisnyak: Rozwój społeczno-gospodarczy regionów na podstawie programów klastrowych: doświadczenia Unii Europejskiej i Rosji	333
Monika Zadrożniak: Equalization of educational opportunities within the framework of cohesion policy as a way to improve the quality of life for residents of rural areas in Poland	342
Bernadeta Baran: Territorial dimension in the development strategy for the Lower Silesian Voivodeship	355

Aranka Ignasiak-Szulc, Ireneusz Jaźwiński: Legal status of voivodeship self-government in the context of its role in the development policy in Poland	367
Lukasz Olipra: Accessibility of the air transport services as a determinant of foreign investments location in Lower Silesia.....	381
Ewa Pancer-Cybulska: European Groupings of Territorial Cooperation (EGTC) in the legislative package for the 2014-2020 programming period.....	393
Ewa Szostak: Partnership Agreement and Regional Operational Program for Lower Silesia for the years 2014-2020.....	405
Paweł Wacek: Economic development and Polish transportation systems.....	415
Alicja Zakrzewska-Półtorak: Selected aspects of socio-economic and spatial development of Lower Silesian voivodeship after joining the European Union	426
Iwo Augustyński: Comparison of the debt structure of Polish companies with selected EU member countries against the background of the financial crisis from 2008.....	442
Tetiana Girchenko: Kształtowanie się konkurencyjności banków ukraińskich pod wpływem obcego kapitału.....	452
Zbigniew Jurczyk, Barbara Majewska-Jurczyk: Model of consumer protection in the European Union.....	464
Danuta Kabat-Rudnicka: Polish Constitutional Court's jurisdiction on the key issues of the European integration. Remarks on Poland's membership in the European Union.....	471
Lidia Kłos: Material dimension of cohesion policy in the development of the water-sewage industry in Poland.....	480
Zbigniew Mikołajewicz: Energy security in the cohesion policy of the European Union.....	490
Danuta Miłaszewicz: Governance quality vs. socio-economic development in the European Union.....	500
Anna Nowak, Katarzyna Domańska: Sustainable development approach in agriculture competitiveness of Eastern Poland	509
Zhanna Tsaurkubule: Poprawa polityki społecznej Łotwy jako czynnik zrównoważonego rozwoju państwa.....	524
Grażyna Węgrzyn: Structural changes in the labour market – modernisation or stagnation?.....	534

Alicja Zakrzewska-Półtorak

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

WYBRANE ASPEKTY ROZWOJU SPOŁECZNO- -GOSPODARCZEGO I PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO PO WEJŚCIU DO UNII EUROPEJSKIEJ

Streszczenie: W artykule przeprowadzono analizę rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego województwa dolnośląskiego po 2004 r., ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania funduszy Unii Europejskiej. Badano aspekty dotyczące: rynku pracy, inwestycji, innowacji, przedsiębiorczości i integracji społecznej. Celem opracowania jest omówienie zmian, jakie zaszły w gospodarce regionu w latach 2004-2012, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu funduszy Unii Europejskiej. W opracowaniu wykorzystano metodę opisową i proste metody statystyczne. W ocenianym okresie region rozwijał się dynamicznie, do czego w znacznym stopniu przyczyniły się środki pozyskane z Unii Europejskiej. W artykule przedstawiono wielkość dofinansowania unijnego w poszczególnych kategoriach oraz największe (pod względem wartości całkowitej) projekty w obszarach: badania, rozwój i innowacje, praca i integracja społeczna, przedsiębiorczość oraz inwestycje.

Słowa kluczowe: integracja europejska, fundusze Unii Europejskiej, województwo dolnośląskie, pracujący, innowacyjność, integracja społeczna.

DOI: 10.15611/pn.2015.380.38

1. Wstęp

Akcesja Polski do Unii Europejskiej w maju 2004 r. wpłynęła znacząco na tempo i kierunki zmian strukturalnych oraz rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego województwa dolnośląskiego mające miejsce w latach kolejnych. Jedne z podstawowych instrumentów, które umożliwiły te zmiany, to fundusze Unii Europejskiej, stanowiące istotne źródło współfinansowania różnego typu projektów (w tym inwestycji). Celem artykułu jest omówienie zmian, jakie zaszły w gospodarce regionu w latach 2004-2012, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu funduszy Unii Europejskiej. Badano zmiany, jakie miały miejsce w zakresie: liczby pracujących i bezrobotnych, wielkości nakładów inwestycyjnych, liczby podmiotów gospodarczych i ich innowacyjności oraz udziału ludności zagrożonej ubóstwem. W ramach oceny wpływu funduszy Unii Europejskiej przedstawiono wsparcie dla

projektów przyczyniających się do wzrostu liczby pracujących i inwestycji, a także rozwoju przedsiębiorczości, innowacyjności oraz wzmocnienia integracji społecznej.

Województwo dolnośląskie jest jednym z lepiej rozwiniętych regionów Polski. Jednak na tle wszystkich regionów Unii Europejskiej znajduje się ono, w przypadku wielu wskaźników, w pobliżu lub poniżej średniej. Biorąc pod uwagę edukację, w 2011 r. znalazło się w grupie regionów najmniej zaawansowanych w zakresie udziału czterolatków w edukacji przedszkolnej¹, natomiast w kategorii udziału siedemnastolatków kontynuujących edukację² region plasował się na poziomie zbliżonym do średniej nieważonej dla całego ugrupowania [Eurostat Publications Office of the European Union 2013]. Pod względem rozwoju rynku pracy region w 2011 r. znajdował się poniżej średniej unijnej; dotyczyło to takich wskaźników, jak³: stopa zatrudnienia dla ludności ogółem w wieku 20-64 lat, stopa zatrudnienia dla kobiet w tej grupie wiekowej oraz stopa zatrudnienia dla osób w wieku 55-64 lat [Eurostat Publications Office of the European Union 2013]. Wśród mocnych stron makroregionu południowo-zachodniego na tle Europy (obejmującego województwa dolnośląskie i opolskie) wymienia się: niskie koszty pracy, stosunkowo długi średni czas pracy oraz niski udział ludności w wieku poprodukcyjnym. Natomiast wśród cech niekorzystnych wykazuje się: stosunkowo niską aktywność zawodową, niskie wydatki na badania i rozwój, niekorzystną strukturę ekonomicznych grup ludności, a także niską wartość dodaną przypadającą na jednego pracującego [Godlewska-Majkowska i in. 2012]. Wśród wymienionych powyżej cech niekorzystnych przeważają ważne cechy o charakterze jakościowym, silnie współcześnie rzutujące na osiąganą przewagę konkurencyjną, natomiast istniejące atuty nie są zaliczane do kształtujących konkurencyjność nowoczesnych gospodarek. Wykorzystanie funduszy Unii Europejskiej pozwala na częściowe przełamanie tych negatywnych tendencji.

2. Zmiany wybranych parametrów w latach 2004-2012

Analizę rozpoczęto od rynku pracy. Zbadano zmiany liczby pracujących oraz bezrobotnych. Jako rok bazowy przyjęto 2004. W badanym okresie liczba pracujących w województwie dolnośląskim wzrosła o niemal 1/4; przyrost ten był wyższy w grupie kobiet (wyniósł ponad 28%) wobec ok. 22,5% wśród mężczyzn. Dynamikę zmian liczby pracujących w latach 2004-2012 przedstawiono w tabeli 1. W 2009 r.

¹ Województwo dolnośląskie znalazło się w grupie skupiającej regiony z udziałem mniejszym lub równym 65%, podczas gdy średnio w 27 krajach Unii Europejskiej prawie 92% czterolatków uczestniczyło w edukacji.

² Województwo dolnośląskie uplasowało się w 3. grupie na 5 możliwych (w przedziale 90-95%), a średnia nieważona dla Unii Europejskiej wyniosła ok. 92%.

³ Dla ludności ogółem stopa zatrudnienia w województwie dolnośląskim mieściła się w granicach 60-65%, wobec przeciętnej dla Unii Europejskiej 68,6%, przy czym dla kobiet było to 50-60% wobec ponad 62% w ugrupowaniu, natomiast dla osób w wieku 55-64 lat 35-40% wobec ponad 47%.

w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano niewielki spadek. W pozostałych latach rok do roku miał miejsce stały przyrost liczby pracujących. W 2012 r. w porównaniu z 2004 r. w województwie dolnośląskim pracowało prawie 156,5 tys. osób więcej: ponad 83,8 tys. mężczyzn i 72,6 tys. kobiet.

Tabela 1. Zmiany liczby pracujących^a w latach 2004-2012 (2004=100)

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem 2004=100	100,00	102,48	107,49	116,17	122,70	117,90	120,82	124,50	124,84
Mężczyźni	100,00	102,32	107,79	116,64	122,84	117,58	119,68	122,99	122,49
Kobiety	100,00	102,70	107,05	115,50	122,50	118,37	122,47	126,68	128,25

a – według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności do liczby pracujących włączono pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, nie włączono natomiast pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Źródło: [Bank Danych Lokalnych 2014].

Badając dynamikę zmian liczby bezrobotnych zarejestrowanych w regionie w odniesieniu do roku bazowego, należy zauważyć, że w latach 2005-2008 liczba bezrobotnych zdecydowanie malała, w latach kolejnych była ona także znacznie niższa w porównaniu z 2004 r., chociaż w latach 2009, 2010 i 2012 zanotowano wzrost w stosunku do roku poprzedniego. Liczba bezrobotnych kobiet malała wolniej niż mężczyzn, jednak w konsekwencji w 2012 r. procentowy spadek bezrobocia wśród kobiet był wyższy niż wśród mężczyzn. Jeszcze szybszy niż w odniesieniu do bezrobotnych ogółem systematyczny spadek notowano pod względem liczby bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy. W stosunku do roku bazowego w całym badanym okresie odnotowano go zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn.

Wartość inwestycji dokonanych w regionie i w Polsce w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2004-2012, w podziale na sektory publiczny i prywatny, przedstawiono w tabeli 2. Podobnie jak w całym kraju, w województwie dolnośląskim w całym analizowanym okresie w porównaniu z rokiem bazowym nakłady inwestycyjne *per capita* rosły. W 2012 r. w porównaniu do roku bazowego miał miejsce szybszy przyrost w Polsce niż w regionie. Z kolei w wartościach absolutnych nakłady te w całym badanym okresie były wyższe w województwie niż średnie dla Polski. Większa różnica na korzyść województwa dolnośląskiego występowała w sektorze prywatnym niż publicznym. W badanym regionie największy wzrost w stosunku do roku wcześniejszego zanotowano w 2006 r., w latach 2010 i 2012 zanotowano niewielki spadek w porównaniu z rokiem wcześniejszym.

Kolejna analizowana zmienna to liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON. Wzięto pod uwagę dynamikę zmian liczby podmiotów na 10 tys. mieszkańców: ogółem, nowo zarejestrowanych, wykreślonych, a także osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym. Dane przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 2. Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca^a w województwie dolnośląskim i w Polsce w latach 2004-2012

Wyszczególnienie	Jednostka terytorialna	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem	Województwo	3597	3970	5076	6041	6420	6519	6155	6916	6729
	Polska	3155	3434	4062	5030	5700	5729	5641	6316	6167
W sektorze publicznym	Województwo	1208	1310	1545	1898	2341	2779	2901	3089	2288
	Polska	1006	1197	1374	1611	1967	2314	2452	2837	2598
W sektorze prywatnym	Województwo	2389	2660	3531	4143	4079	3740	3254	3827	4441
	Polska	2149	2237	2688	3419	3733	3415	3189	3479	3569

a – w cenach bieżących; wskaźniki odnoszące się do liczby ludności od 2010 r. zostały przeliczone zgodnie z bilansem przygotowanym na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego 2011.

Źródło: [Bank Danych Lokalnych 2014].

Tabela 3. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON w województwie dolnośląskim w latach 2004-2012

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Wpisane do rejestru na 10 tys. mieszkańców	1052	1048	1051	1071	1101	1101	1135	1123	1156
Nowo zarejestrowane na 10 tys. mieszkańców	71	81	90	89	95	102	114	103	104
Wykreślone z rejestru na 10 tys. mieszkańców	67	83	87	70	66	101	66	115	72
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	12,1	11,7	11,5	11,6	12,0	11,9	12,3	12,0	12,3

Źródło: [Bank Danych Lokalnych 2014].

W 2012 r. w województwie dolnośląskim na 10 tys. mieszkańców przypadało ponad 1150 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Było to o 124 więcej niż średnio w Polsce. W porównaniu z 2004 r. liczba podmiotów mierzona w tym ujęciu wzrosła w regionie o ponad 100 podmiotów. Rosła także (rok do roku – z wyjątkiem lat 2007 i 2011 oraz w porównaniu z rokiem bazowym) liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców – dotyczy to zarówno badanego regionu, jak i całego kraju. Większe fluktuacje występowały w zakresie liczby podmiotów wykreślonych z rejestru w danym roku. Najwięcej podmiotów, zarówno w badanym województwie, jak i w całym kraju, wykreślono z rejestru w latach 2009 i 2011.

Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym w badanym okresie była wyższa w regionie niż w całym kraju, przy czym w latach 2004-2007 różnica pomiędzy wielkościami dla województwa dolnośląskiego i Polski malała, a od 2008 r. ustabilizowała się.

W badanym okresie nie stwierdzono istotnej poprawy w regionie w zakresie tego parametru – po latach spadku powrócił on do poziomu zbliżonego do tego z roku bazowego (ponad 12 osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym). Należy jednakże wziąć pod uwagę, że w tym czasie zmalała liczba osób w wieku produkcyjnym – w województwie dolnośląskim stosunkowo silnie, bo o 1,5%, w kraju o 0,3%.

Analizie poddano także innowacyjność podmiotów w sektorze przemysłowym. W tabeli 4 przedstawiono nakłady ponoszone na działalność innowacyjną przez przedsiębiorstwa przemysłowe. W regionie i w całym kraju najwyższe nakłady (w cenach bieżących) ponosiły przedsiębiorstwa w 2008 r. W stosunku do roku bazowego notowano stały wzrost. Rósł także w latach 2010-2011, po spadku w latach 2006-2009, udział nakładów na działalność innowacyjną ponoszonych przez podmioty przemysłowe w województwie dolnośląskim, mierzony w odniesieniu do całego kraju. W 2010 r. wyniósł on ok. 7,3%, w 2011 r. 8,4%, a w roku kolejnym ok. 8,2%.

Tabela 4. Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych w województwie dolnośląskim na tle Polski w latach 2005-2012

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Województwo (w mln zł)	1138,60	1211,63	1435,69	1813,53	1569,86	1729,69	1753,99	1768,65
Polska = 100	7,95	7,02	7,25	7,35	6,93	7,28	8,42	8,21

Źródło: [Bank Danych Lokalnych 2014].

Udział osób zagrożonych ubóstwem relatywnym w analizowanym okresie malał. Spadek ten był szybszy w województwie dolnośląskim niż w całym kraju (zob. tab. 5). W 2011 r. w badanym regionie wynosił on 12,8% wobec 20,7% w 2004 r. W roku bazowym był on o 0,1 p.p. wyższy niż przeciętnie w Polsce, natomiast w 2011 – o 4,9 p.p. niższy. Punktem zwrotnym dla regionu był rok 2008.

Tabela 5. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym^a (w procentach)

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Województwo	20,7	19,7	18,1	14,8	15,7	15,9	12,8	b.d.
Polska	20,6	19,1	17,3	16,9	17,1	17,6	17,7	17,1

^a zgodnie z formułą przyjętą przez Eurostat wskaźnik ten przedstawia udział procentowy osób, których ekwiwalentny dochód do dyspozycji (z uwzględnieniem transferów społecznych) jest niższy od 60% mediany rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji w danym kraju.

Źródło: Eurostat, za: [Bank Danych Lokalnych 2014].

Analiza zmian wybranych parametrów w latach 2004-2012 wskazuje na rozwój, który miał miejsce w regionie w całym badanym okresie, z niewielkim spowolnieniem.

niem w latach 2009-2011. Spowolnienie to było związane ze światowym kryzysem finansowym. Rozwój ten był m.in. efektem wykorzystania funduszy Unii Europejskiej, z których wspierano zmiany zachodzące w sferach społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Jednocześnie pogłębiły się dysproporcje wewnątrzregionalne, pomiędzy wysoko rozwiniętymi obszarami a resztą województwa, mierzone udziałem w tworzeniu PKB w regionie. Według danych z 2011 r. w porównaniu z okresem bazowym udział Wrocławia w tworzeniu PKB w regionie nie uległ zmianie i wynosił w skali regionu ok. 30%, wzrósł natomiast udział podregionów wrocławskiego (o ponad 2 p.p., do 15,8%) i legnicko-głogowskiego (o ponad 3 p.p., do 25,6%), zmalał zaś jeleniogórskiego (o ponad 1,5 p.p.) i wałbrzyskiego (o prawie 3 p.p.). W 2011 r. PKB *per capita* mierzony w odniesieniu do średniego dla całego województwa (dolnośląskie=100) w porównaniu z rokiem bazowym wzrósł w podregionie legnicko-głogowskim (o ok. 32 p.p.) i wynosił ponad 164% i w podregionie wrocławskim (o 4,5 p.p.) – w tym drugim stanowił on mniej niż 82% przeciętnego w regionie. Na poziomie wyższym od średniej dla regionu kształtował się we Wrocławiu (ponad 134%)⁴, natomiast w pozostałych podregionach (jeleniogórskim i wałbrzyskim) wartość była niższa niż 100% i dodatkowo odnotowano spadek pozycji na tle całego województwa w porównaniu z rokiem bazowym. Analizując zmiany PKB *per capita* w regionie na tle kraju (Polska=100), należy zaznaczyć wzrost z ok. 101% w 2004 r. do ponad 113% w 2011 r., następujący (w różnym tempie) we wszystkich podregionach, z wyjątkiem wałbrzyskiego [Bank Danych Lokalnych 2014].

3. Projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w województwie dolnośląskim w latach 2004-2006 i 2007-2013

W latach 2004-2006 i 2007-2013⁵ dominowało finansowanie bezzwrotne (w formie dotacji). W pierwszym okresie po integracji (2004-2006) w regionie dolnośląskim realizowano projekty o łącznej wartości prawie 8,85 mld zł, dla których współfinansowanie z funduszy Unii Europejskiej wyniosło ponad 5,2 mld zł. W tym czasie realizowano ponad 4160 projektów, a średni udział dofinansowania z funduszy Unii Europejskiej wyniósł ok. 59%. W latach 2007-2013 realizowanych projektów było ponad 5690, o łącznej wartości ponad 37,9 mld zł, ze średnim dofinansowaniem wynoszącym ok. 52,7% (w wartościach absolutnych blisko 20 mld zł) [Mapa dotacji]. Tym samym porównując te dwa okresy, należy zauważyć, że liczba projektów wzrosła o ok. 37%, a łączna wartość dofinansowania z funduszy Unii Europejskiej prawie czterokrotnie.

⁴ Jednak po okresie wzrostu na tle regionu, przede wszystkim w latach 2008-2009, powrócił on do poziomu z 2005 r.

⁵ Z uwagi na przyjęte w Unii Europejskiej 7-letnie okresy programowania analizę przeprowadzono do roku 2013 włącznie, natomiast dane statystyczne omawiane w punkcie 2. były dostępne do roku 2012 włącznie, stąd różnica w przyjętych okresach badawczych.

Z punktu widzenia celu artykułu na szczególną uwagę zasługują projekty w zakresie: badań, rozwoju i innowacji, pracy i integracji społecznej, przedsiębiorczości oraz inwestycji. Poniżej omówiono dofinansowanie unijne w tym zakresie oraz wybrane, przede wszystkim największe pod względem wartości projekty, mieszczące się w tych kategoriach, które przyczyniły się do przyspieszenia rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego, a także przemian strukturalnych w województwie dolnośląskim po wejściu do Unii Europejskiej. Wykorzystano dane z oficjalnej strony internetowej [*Mapa dotacji*].

3.1. Badania, rozwój i innowacje

W kategorii projektów badawczo-rozwojowych i innowacyjnych w latach 2004-2013 realizowano w województwie dolnośląskim 314 przedsięwzięć współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej. Łączna ich wartość wyniosła ponad 5,95 mld zł, a dofinansowanie Unii Europejskiej – ponad 2,05 mld zł. Udział współfinansowania unijnego był bardzo zróżnicowany i wynosił od mniej niż 5% do 85% wartości całkowitej projektu; średni udział stanowił 34,5%. Z tego we Wrocławiu realizowano 128 projektów o łącznej wartości prawie 2,56 mld zł i dofinansowaniu Unii Europejskiej ok. 1,13 mld zł (średnie dofinansowanie stanowiło ok. 44% wartości projektu).

Wśród beneficjentów dominowała Politechnika Wrocławska z 18 projektami o łącznej wartości ok. 194,5 mln zł i łącznym dofinansowaniem ponad 148 mln zł, z tego blisko 102 mln zł kosztowało utworzenie Środowiskowej Biblioteki Nauk Ścisłych i Technicznych na potrzeby Innowacyjnej Gospodarki (więcej zob. [*Inwestycje Politechniki...*]). Ponad 603 mln zł łącznie w ramach 3 projektów (o wartości 854 mln zł) otrzymało Wrocławskie Centrum Badań EIT+ Sp. z o.o. (więcej zob. [*Misja i cele...*]). Kolejni duzi beneficjenci to przedsiębiorstwo IBM Global Services Delivery Centre Polska Sp. z o.o. z projektem „Utworzenie miejsc pracy w centrum usług wspólnych IBM we Wrocławiu” (dofinansowanie o wartości ponad 72 mln zł na projekt o wartości ponad 605 mln zł) oraz Wojewódzki Szpital Specjalistyczny we Wrocławiu, który otrzymał blisko 49 mln zł na projekt o wartości 57,5 mln zł pt. „WROVASC – Zintegrowane Centrum Medycyny Sercowo-Naczyniowej” (więcej zob. [*O projekcie*]).

Poza wymienionymi powyżej w regionie dofinansowanie w przedziale 48-60 mln zł otrzymały przedsiębiorstwa: Volkswagen Motor Polska Sp. z o.o., PCC P4 Sp. z o.o., AAM Poland Sp. z o.o., Pittsburgh Glass Works (Poland) Sp. z o.o. oraz HS Wrocław Sp. z o.o. Projekty dotyczyły wdrożenia nowoczesnych technologii, połączonej (w dwóch przypadkach) z budową nowego zakładu.

3.2. Praca i integracja społeczna

W tej kategorii realizowano na Dolnym Śląsku ponad 1700 projektów o łącznej wartości ponad 2,28 mld zł. Dofinansowanie z funduszy Unii Europejskiej to wartość 1,78 mld zł (przeciętne dofinansowanie stanowiło ponad 78% wartości projektu). Największe projekty były realizowane przez powiatowe urzędy pracy: we Wrocła-

wiu (8 projektów o łącznej wartości ponad 67,4 mln zł i dofinansowaniu ponad 54,7 mln zł), w Kłodzku (8 projektów, ponad 67 mln zł, ponad 55 mln zł), w Wałbrzychu (13 projektów, ponad 59 mln zł, ponad 48,5 mln zł), a także w Dzierżonowie (8 projektów, ponad 39 mln zł, ponad 32 mln zł) i w Świdnicy (11 projektów, ponad 37,7 mln zł, ponad 31 mln zł).

Gmina Wrocław realizowała w tej kategorii 19 projektów o łącznej wartości prawie 55,7 mln zł, a dofinansowanie unijne sięgało łącznie ponad 45,5 mln zł. Dotyczyły one przede wszystkim: aktywizacji zawodowej i społecznej, podnoszenia i zmiany kwalifikacji, wprowadzania instytucji opiekuna dziennego dla dzieci oraz analiz i diagnoz dotyczących problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem wykluczenia społecznego.

Największe projekty wdrażane przez przedsiębiorstwa komercyjne dotyczyły programów szkoleń mających na celu podwyższenie kompetencji pracowników. Dofinansowanie unijne wynosiło ok. 6-5,5 mld zł (ok. 55-75% wartości projektu). Były to: Panda Trzebnica spółka z o.o., BMK Terapia Funkcjonalna Michalak A., Kuczka A. s.c., PGE Polska Grupa Energetyczna S.A. oraz Auchan Polska sp. z o.o. Wśród dużych projektów partnerskich warto wymienić realizowany przez Partnerstwo dla Zawidawia (m.in. gminę Wrocław) projekt pt. „Program Zakrzów. Peryferie Locomotywą dla Wrocławia”, którego celem jest pobudzenie aktywności zawodowej osób mających trudności z integracją (reintegracją) na rynku pracy, zamieszkujących to przemysłowe peryferyjne osiedle Wrocławia (więcej zob. [*Lista projektów...*]).

3.3. Przedsiębiorczość

W latach 2004-2013 w województwie dolnośląskim na rozwój firm przeznaczono prawie 4,08 mld zł (w ramach ponad 3800 projektów), a dofinansowanie z funduszy Unii Europejskiej przekraczało 1,86 mld zł. Średnie dofinansowanie wyniosło ponad 45%. Największy projekt w tej kategorii (pod względem wartości) to utworzenie Dolnośląskiego Funduszu Powierniczego (405,7 mln zł) w ramach Banku Gospodarstwa Krajowego (więcej zob. [*Dolnośląski Fundusz...*]). Dofinansowanie z funduszy Unii Europejskiej w kwocie przewyższającej 111 mln zł otrzymał Data Techno Park Sp. z o.o. na stworzenie ogólnopolskiego ośrodka innowacji i transferu technologii w zakresie e-zdrowia (więcej zob. [*Utworzenie ogólnopolskiego...*]). Wrocławski Park Technologiczny S.A. uzyskał dofinansowanie w wysokości prawie 106 mln zł na realizację projektu o łącznej wartości ponad 182,7 mln zł pt. „Od Wrocławskiego Parku Technologicznego do Innopolis Wrocław” (więcej zob. [*Innopolis*]). Wrocławski Park Technologiczny S.A. pozyskał środki w ramach 5 projektów, dofinansowanie ponad 130 mln zł, wartość całkowita tych projektów wyniosła ok. 221,5 mln zł.

Agencje rozwoju regionalnego pozyskały ogółem ponad 108,5 mln zł na 24 projekty o łącznej wartości ponad 156,5 mln zł. Agencja Rozwoju Regionalnego „ARLEG” S.A. realizowała 11 projektów, Dolnośląska Agencja Rozwoju Regional-

nego S.A. – 6, Agencja Rozwoju Regionalnego „AGROREG” S.A. – 4, Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. – 2 i Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. – 1.

Wśród przedsiębiorstw komercyjnych w czołówce znalazły się: Zakład Przetwórstwa Mięsnego TARCZYŃSKI S.A. (ok. 14 mln zł) i ROBEN-Ceramika Budowlana Sp. z o.o. (ok. 13 mln zł), które pozyskały środki na budowę i wyposażenie nowych zakładów produkcyjnych. Jednak dofinansowanie Unii Europejskiej było niskie w stosunku do wartości całkowitej projektów i stanowiło odpowiednio ponad 13% i ok. 7%.

3.4. Inwestycje

Projekty inwestycyjne przedstawiono na podstawie kategorii: transport, ochrona środowiska, turystyka, rewitalizacja, a także telekomunikacja i łączność. W latach 2004-2006 wykonano 62 projekty *stricte* związane z transportem, ich łączna wartość wyniosła blisko 4,09 mld zł, a dofinansowanie unijne niecałe 2,78 mld zł (ok. 68% całkowitej wartości). W latach 2007-2013 projektów tego typu było ok. 100 i dotyczyły przede wszystkim budowy, przebudowy i poprawy jakości infrastruktury transportowej, a także zakupu środków transportu. Ich łączna wartość wyniosła ponad 13,3 mld zł, a dofinansowanie ponad 8,1 mld zł (udział dofinansowania ponad 60%).

Na inwestycje związane z ochroną środowiska w latach 2004-2006 otrzymano dofinansowanie w wysokości ponad 1,1 mld zł, a całkowita wartość projektów wyniosła ok. 2,09 mld zł. W latach 2007-2013 na tego typu projekty pozyskano ponad 1,2 mld zł z funduszy Unii Europejskiej, wartość całkowita projektów to prawie 2,7 mld zł. Inwestycje w ramach turystyki wyniosły ogółem w latach 2004-2013 ok. 857 mln zł, z dofinansowaniem 355 mln zł, przy czym w latach 2007-2013 spadł udział dofinansowania unijnego (przeciętnie z ok. 60% do ok. 30%).

W latach 2007-2013 w porównaniu z poprzednim okresem programowania zyskały na znaczeniu projekty mające na celu rewitalizację. W latach 2004-2006 pozyskano na ten cel dofinansowanie z Unii Europejskiej w wysokości ok. 21,3 mln zł, a w latach 2007-2013 ponad 447,3 mln zł. Duży wzrost odnotowano także w kategorii inwestycji w telekomunikację i e-usługi: podczas gdy w latach 2004-2006 dofinansowanie wyniosło ok. 16,7 mln zł, a wartość całkowita projektów ponad 32,8 mln zł, to w latach 2007-2013 było odpowiednio ok. 405,9 mln zł i ponad 618,2 mln zł.

4. Zakończenie

Programy unijne zapoczątkowały wiele inicjatyw, które bez nich nie byłyby realizowane. Jednocześnie wyznaczają one kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego zachodzącego w regionie. Ma on cechy zrównoważonego rozwoju, do czego przyczyniają się przede wszystkim wymogi dotyczące ochrony środowi-

ska uwzględniane przy składaniu wniosków. Ponadto podnosi się jakość i standard życia.

Liczba bezrobotnych ogółem spadła w 2012 r. w porównaniu z 2004 r. o blisko 39%, tj. o prawie 100 tys. osób, a pozostających bez pracy powyżej 1 roku – o ponad 60% (o ponad 77 tys. osób). Liczba pracujących wzrosła według stanu na koniec 2012 r. w porównaniu z końcem 2004 r. o ponad 156 tys. osób, tj. o prawie 25%. Duże znaczenie dla rozwoju przestrzennego województwa miały inwestycje w dziedzinach: transportu, telekomunikacji i rozwoju e-usług, ochrony środowiska, rewitalizacji czy turystyki. Długość dróg ekspresowych i autostrad wzrosła ze 150 km w 2004 r. do 281 km w 2012 r., długość dróg o nawierzchni twardej ulepszonej wzrosła w tym okresie o ok. 6,4%. Według stanu na 2012 r. w porównaniu z rokiem bazowym nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarki wodnej wzrosły o prawie 24% [Bank Danych Lokalnych 2014]. Warte podkreślenia są także projekty realizowane w ramach kategorii tematycznej: badania, rozwój i innowacje.

Dynamika zmian w ujęciu przestrzennym wskazuje na umacnianie się obszarów wysoko rozwiniętych (Wrocław, podregion wrocławski – przede wszystkim wrocławski obszar metropolitalny, podregion legnicko-głogowski) kosztem pozostałych, zwłaszcza peryferyjnych obszarów województwa.

Literatura

Bank Danych Lokalnych, 2014, www.stat.gov.pl/bdl (27.02.2014).

Dolnośląski Fundusz Gospodarczy Pożyczki Sp. z o.o., <http://www.jeremie.com.pl/dolnoslaskie/gdzie-sie-zglosic/dolnoslaski-fundusz-gospodarczy-pozyczki-sp-z-o-o/> (23.01.2014).

Eurostat Publications Office of the European Union, 2013, *Eurostat regional yearbook 2013*, Luxembourg.

Godlewska-Majkowska H., Zarębski P., Typa M., Zawodziński K., 2012, *Polskie regiony na mapie atrakcyjności Unii Europejskiej*, http://www.paiz.gov.pl/files/?id_plik=19073 (30.03.2014).

Innopolis, Wrocławski Park Technologiczny, www.technologypark.pl/pl/innopolis (23.01.2014).

Inwestycje Politechniki Wrocławskiej, <http://inwestycjeunijne.pwr.wroc.pl/index.dhtml> (23.01.2014).

Lista projektów. Opis projektu A0364, www.equal.org.pl/baza.php?M=10&PID=69&lang=pl (23.01.2014).

Mapa dotacji, www.mapadotacji.gov.pl (23.01.2014).

Misja i cele Centrum, www.eitplus.pl (23.01.2014).

O projekcie, <http://wrovasc.pl/o-projekcie> (23.01.2014).

Utworzenie ogólnopolskiego ośrodka innowacji i transferu technologii w zakresie e-zdrowia, datatechnopark.pl/projekty/utworzenie-ogolnopolskiego-osrodka-innowacji-i-transferu-technologiei-w-zakresie-e-zdrowia/ (23.01.2014).

SELECTED ASPECTS OF SOCIO-ECONOMIC AND SPATIAL DEVELOPMENT OF LOWER SILESIAN VOIVODESHIP AFTER JOINING THE EUROPEAN UNION

Summary: The article analyzes the socio-economic and spatial development of Lower Silesian Voivodeship since 2004 with particular emphasis on the use of European Union funds. There were investigated aspects concerning: the labor market, investment, innovation, entrepreneurship and social inclusion. The aim of the paper is to discuss the changes that have occurred in the region's economy in the years 2004-2012 with particular emphasis on the impact of European Union funds. The author used a descriptive method and simple statistical methods. In the analyzed period the region s developed rapidly, which was largely contributed to EU funds. The article presents the volume of EU funding in each category and the largest (in terms of total value) projects in the areas of research, development and innovation, jobs and social inclusion, entrepreneurship and investment.

Keywords: European integration, EU funds, Lower Silesian Voivodeship, employed, innovativeness, social inclusion.